

Uchwała 62 / XI /2020**Zarządu Głównego Stowarzyszenia Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej,**

podjęta drogą obiegową dnia 12 listopada 2020 roku,

**w sprawie opinii dotyczącej projektu
rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie wysokości opłaty rocznej
za aplikację notarialną****§1**

Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej negatywnie opiniuje przedstawiony przez Ministerstwo Sprawiedliwości projekt **rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie wysokości opłaty rocznej za aplikację notarialną (dalej zwanego „projektem rozporządzenia”)** i proponuje **pozostawienie opłaty na szkolenie na dotychczasowym poziomie zastosowanego współczynnika, określającego jego wysokość tj. „2,15”**.

§2.

Stanowisko Stowarzyszenia przekazać Ministrowi Sprawiedliwości do dnia 12.11.2020 roku.

§3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

UZASADNIENIE**I.**

Dnia 05 listopada 2020 roku Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej otrzymał do zaopiniowania projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie wysokości opłaty za aplikację notarialną.

W Uchwale podjętej w listopadzie 2018 roku, jak i w Uchwałach z lat wcześniejszych, ZGSNRP stanął na stanowisku, iż proponowana wówczas zmiana **rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie wysokości opłaty wnoszonej przez aplikantów notarialnych na szkolenie** nie znajduje uzasadnienia

faktycznego, a obowiązujące przed zmianą z 2016 roku przepisy właściwie ustalały poziom opłaty w odniesieniu do niezbędnych kosztów i potrzeb związanych z organizacją aplikacji notarialnej.

Analizując obecny projekt rozporządzenia, w którym Minister Sprawiedliwości wprowadza kolejną, bardziej radykalną zmianę, wskazując tym razem już nie współczynnik odnoszący się do minimalnego wynagrodzenia za pracę, a konkretną kwotę (5.850,00zł), stwierdzamy, że stanowisko nasze w przedmiotowej sprawie nie ulega zmianie.

Ponadto przedstawiona w Uzasadnieniu do projektu rozporządzenia analiza wydatków jakie ponoszone są na przeprowadzenie aplikacji przez Rady Izb Notarialnych jest powierzchowna, w dalszym ciągu odnosi się do okresu lat poprzednich, nadal ma jedynie charakter statystyczny i uśredniający, i nie uwzględnia kilku istotnych faktów i elementów, w tym kosztów stałych, które stale wzrastają.

Należy w tym miejscu zwrócić uwagę na istotę analizowanego zagadnienia tj. na to, że jedyną funkcją jaką pełni wysokość opłat, co wprost zostało wyrażone w art. 72a § 3 ustawy z dnia 14.02 1991r. Prawo o notariacie, jest zapewnienie **właściwego poziomu wykształcenia** i przypisywania innych funkcji tej opłacie jest nie jest niczym uzasadnione i może być uznane jedynie jako interpretacja *contra legem*. Ergo - celem jest właściwy poziom wykształcenia aplikantów, a środkiem do osiągnięcia tego celu jest opłata wnoszona przez aplikantów, której wysokość ustala Minister Sprawiedliwości.

W bardzo lakonicznym Uzasadnieniu do projektu Rozporządzenia wskazano, że błędem jest ustalanie wysokości różnego rodzaju opłat i świadczeń (w tym, jak rozumiemy, opłaty za szkolenie aplikantów) używając jako punktu odniesienia - minimalnego wynagrodzenia za pracę. Autor projektu powołuje się w nim na głos Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, który podniósł, że minimalne wynagrodzenie za pracę takim miernikiem być nie może, gdyż ustawa o minimalnym wynagrodzeniu za pracę przewiduje coroczny tryb ustalania tego wynagrodzenia, co powoduje automatyczny wzrost wysokości opłat. A wskazanie konkretnej kwoty, zdaniem autorów, pozwoli zapewnić większą dostępność do zawodu notariusza i jednocześnie izmom notarialnym ułatwi planowanie budżetu (powołanie się na głos Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej jest o tyle zdumiewające, że nie wiadomo gdzie ten głos wybrzmiał, na jakim forum i jaką prawną postać przybrał). Tym samym uzasadnienie wychodzi poza ramy wyznaczone przez delegację

ustawową wyrażoną w art. 72a § 3 PrNot co czyni proponowaną zmianę nieuzasadnioną.

Niewątpliwie podniesienie minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2020 roku do kwoty 2.800,00 zł miesięcznie, zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 września 2020 roku w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę (Dz.U 2020, poz.1596), przy pozostawieniu współczynnika (a nie wskazywaniu konkretnej kwoty jak to proponuje Projektodawca) określającego wysokość opłaty rocznej za aplikację względem tegoż podwyższonego minimalnego wynagrodzenia na dotychczasowych zasadach, spowoduje wzrost opłaty rocznej za aplikację. Ale takie rozliczenie choćby minimalnie niweluje faktycznie ponoszone koszty. Z danych jakie posiada ZGSNRP jednoznacznie wynika, że szkolenie niektórych roczników generuje w Radach Izb Notarialnych wysokie straty. Powód jest jeden – spadająca liczba aplikantów w porównaniu ze stale rosnącymi kosztami ich szkolenia.

Mając powyższe na uwadze już na pierwszy rzut widać, że argumentacje użyte przez Projektodawcę pozostają względem siebie w sprzeczności i nie da się ich pogodzić. A co za tym idzie - cel wskazany przez projektodawcę w Uzasadnieniu do projektu rozporządzenia, że **opłata za aplikację ma zagwarantować aplikantom właściwy poziom wykształcenia** (cel ustawowy), **jako** motto przyświecające Ministrowi Sprawiedliwości przy ustalaniu jej wysokości jest niemożliwy do osiągnięcia. I w to, że zaproponowana zmiana ma również służyć zwiększeniu dostępności do zawodu notariusza chyba sam ustawodawca nie wierzy, zamieszczając ten argument w swojej "Ocenie skutków prawnych" w tabeli nr 7: **"Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe" pod pozycją "Niemierzalne"**.

W ocenie ZGSNRP przy ustalaniu opłaty rocznej za aplikację pominięto następujące, ważne argumenty, które również były podnoszone w Uchwałach ZGSNRP w 2016 roku i w 2018 roku:

1) Tytułem przypomnienia wskazujemy, że aplikacja notarialna została przedłużona od 2014 roku o 1 rok co oznacza, że ilość godzin z 576 łącznie w całym okresie aplikacji wzrosła. Jednakże nie był to wzrost ilości godzin szkolenia ustalony proporcjonalnie do wcześniej obowiązującego, ale był blisko dwukrotny (1056 godzin łącznie w całym okresie aplikacji). **Jeśli zaś chodzi o opłatę roczną za to szkolenie to wzrosła ona do proponowanej w 2021 roku o około 21,89% tj.:** z początkowej

kwoty 4.800,00zł w 2013 roku (za 288 godzin rocznie) do 5.250,00zł w 2014 roku, 5.500,00zł w 2015 roku i w 2016 roku, 5.550,00zł w 2017r. oraz w 2018 roku, 5.625,00zł - w 2019r., 5.160,00zł w 2020r i wreszcie 5.850,00zł, która ma obowiązywać w 2021 roku.

Na marginesie należy dodać, że od 2014 roku w stosunku do roku 2021 minimalne wynagrodzenie wzrosło z kwoty 1.680,00zł w 2014 roku (kiedy to zwiększyła się ilość godzin na aplikacji notarialnej) do 2.800,00zł w 2021r. czyli o blisko 67%. Naszym zdaniem porównanie tych dwóch wskaźników nie jest bez znaczenia. Ono bowiem obrazuje kierunek zachodzących zmian ekonomicznych.

2) Powyższe zestawienie wprost unaocznia, że zwiększenie liczby godzin teoretycznych, organizowanych dla aplikantów, w sposób oczywisty, bezpośrednio przekłada się na wzrost: wynagrodzeń dla wykładowców, kosztów sal, kosztów obsługi administracyjnej, kosztów związanych z korespondencją kierowaną do aplikantów w zakresie jaki nakładają przepisy, kosztów związanych z obsługą i zabezpieczeniem programów informatycznych, które wykorzystywane są przy organizacji aplikacji. O ile grupę 20-30 osobową mogą obsługiwać 2-3 osoby, o tyle grupy większe wymagają zatrudnienia do ich obsługi większej liczby osób. Z kolei wpływ z opłat aplikantów w grupach małych (do 12-15 osób) powoduje, że wprowadzie personel administracyjny jest w stanie podołać obsłudze jednakże, z uwagi na dwukrotnie większą liczbę godzin seminaryjnych, koszty budżet ten przekraczają (choćby wpływ powołanego wyżej wzrostu płac).

Jedną z rudymenarnych zasad obowiązujących w księgowości jest określenie poszczególnych składników zarówno po stronie aktywów jak i pasywów. Natomiast w Uzasadnieniu do projektu rozporządzenia pozycje uwzględniono bardzo pobieżnie uśredniając je i określając je jedynie po stronie „aktywów”, co jest oczywistym, że odbija się na samym budżecie i, w konsekwencji, doprowadzi do kłopotów ze zbilansowaniem wydatków z przychodami, a w najgorszym razie może doprowadzić do obniżenia jakości kształcenia.

3) Propozycja zawarta w projekcie rozporządzenia **nie uwzględnia także rosnących kosztów związanych z odbywaniem przez aplikantów przez okres 6 miesięcy praktyk w sądach (choćby praktyki w sądach rodzinnych)** – kwoty te nie są stałe, a zmienne i zależą od wielu elementów (np. ilości aplikantów, ilości sędziów w danym sądzie), które rokrocznie zawarte są w porozumieniach pomiędzy Prezesami Sądów Apelacyjnych a Radami Izb Notarialnych.

4) Ustawa prawo o notariacie, w art.71 §12, przewiduje po upływie 2 lat i 6 miesięcy przeprowadzenie kolokwium dla osób, które złożą chęć przystąpienia do niego – jest to zagadnienie, którego przy ustalaniu wysokości opłaty ponownie w ogóle nie wzięto pod uwagę i dlatego ten wątek należy przypomnieć.

Z danych uzyskanych przez ZGSNRP od Rad Izb Notarialnych wynika, że kolokwium przeprowadzone według zasad wskazanych w art.71 §12 Ustawy prawo o notariacie cieszyło się dużym zainteresowaniem i przystąpiła do niego zdecydowana większość aplikantów. Z uwagi na to Rady Izb Notarialnych przystąpiły do tego zadania z najwyższą starannością zarówno od strony merytorycznej jak i technicznej. Pozyskane doświadczenie z lat ubiegłych sprawiło, że od 2018 roku we wszystkich Izbach Notarialnych zdający sporządzali prace przy użyciu komputerów (w latach 2015-2017 aplikanci sporządzali prace ręcznie, co niejednokrotnie utrudniało ich ocenę z uwagi na nieczytelne pismo). Oczywiście jest to zdecydowanie kosztowniejsze, ale pozwala uniknąć wątpliwości co do poprawności rozwiązania zadań, a – jak wynika z Uzasadnienia do rozporządzenia, projektodawca całkowicie tę kwestię pominął. Przy tej okazji pragniemy podkreślić, że koszty kolokwium pokrywane są z opłat wszystkich aplikantów (a nawet - w przypadku Izb Notarialnych, w których jest kilku aplikantów - z budżetów tych Izb), a nie tylko z opłat tych aplikantów, którzy do niego przystępują (w przeciwieństwie do opłaty związanej z egzaminem wstępnym na aplikację oraz z egzaminem zawodowym - tu każdy płaci za siebie i nie kredytuje innych zdających).

5) Z nieznanych powodów kolejny już raz pomijany jest problem wysokości opłaty za ostatni rok odbywania aplikacji notarialnej. Zajęcia aplikantów odbywają się w I, II i IV kwartale roku kalendarzowego, zaś miesiące lipiec, sierpień i wrzesień (czyli III kwartał) są okresem bez szkoleń. Aplikanci czwartego, ostatniego roku, odbywają szkolenia w I i II kwartale (192 godziny) ponieważ aplikacja kończy się z dniem 30 czerwca, a zatem są to 2/3 okresu szkoleniowego natomiast opłata za ten okres szkoleniowy wynosi 50% kwoty rocznej. Problem ten był wielokrotnie sygnalizowany przez kierowników szkolenia wszystkich Izb notarialnych a przez ZGSNRP w uchwałach z 2016 i 2018 roku. Wydaje nam się, że przy okazji nowelizacji rozporządzenia powinien on zostać wreszcie rozwiązany.

Jest oczywistym, że z biegiem lat koszty szkolenia rosną. Oderwanie kosztów szkolenia od jakiegokolwiek współczynnika odnoszącego się do rosnącego kosztu

życia spowoduje, że opłaty na aplikację nie pozwolą na prowadzenie szkoleń zapewniających właściwy poziom wykształcenia aplikantów.

II.

Reasumując powyższe rozważania, zawarte w ustępie I. powyżej, kolejny raz stwierdzamy, iż zmiana rozporządzenia w sprawie opłaty wnoszonej przez aplikantów za szkolenie nie ma jakiegokolwiek uzasadnienia zarówno prawnego jak i praktycznego.

Podpisy członków ZGSNRP znajdują się na oryginale uchwały.

Za Zarząd

Anna Dańko – Roesler
Prezes Zarządu